

Speech Gerrit Zalm, fractievoorzitter van de VVD op vrijdag 16 mei 2003 tijdens de JAV in Noordwijkerhout

Iedereen moet meedoen!

We staan aan de vooravond van de installatie van een nieuw kabinet. Na de verkiezingen van januari leek het niet waarschijnlijk dat de VVD tot het kabinet zou toetreden. Het was logisch om eerst de totstandkoming van een kabinet CDA-PvdA te onderzoeken. We zijn er allemaal getuige van geweest: het werd een aanfluiting. CDA en PvdA misten het benodigde vertrouwen in elkaar. Wouter Bos heeft gezegd als voorbeeld Joop den Uyl te hebben. Die wist in 1977 met een verkiezingswinst van 10 zetels buiten het kabinet te blijven. Wouter Bos heeft hem overtroefd en aangetoond dat hij dat zelfs met 19 zetels winst kan.

En weer wordt er een beroep gedaan op de VVD. En weer nemen wij onze verantwoordelijkheid, ook in deze moeilijke tijden waarin we forse ingrepen zullen moeten doen. Die ingrepen zullen niemand ontzien en ook te merken zijn in de WAO, in de WW, in de VUT, in het pre-pensioen, in de bijstand, in subsidies, in de omvang van het ambtenarenapparaat en in de ontwikkelingen van salarissen en uitkeringen, pakketverkleining en een eigen risico bij de ziektekosten. Allemaal pijnlijke maatregelen die allemaal nodig zijn. Nodig om de concurrentiekracht op orde te krijgen. Nodig om de aankomende vergrijzing te kunnen betalen en nodig om ook de generaties na ons een toekomst te geven. In moeilijke tijden mag je niet weglopen. In deze tijden is weglopen en vervolgens langs de zijlijn staan roepen ronduit laf. Als liberalen weten we wanneer we onze verantwoordelijkheid moeten nemen. Wij wel! Dat geldt ook voor de voorstellen rond de financiering van het eigen huis. Over die voorstellen is in de achterban commotie ontstaan. Ik wil u die voorstellen graag uitleggen, want waar gaat het nu om? Hypotheekrente-aftrek is er zodat mensen een eigen huis kunnen kopen en niet voor de aanschaf van een boot of een beleggingsportefeuille. Dat betekent dat als je een ander huis koopt, dat je alleen extra hypotheekaftrek krijgt voor het geld dat je tekort komt voor je nieuwe huis. Daarmee voorkomen we oneigenlijk gebruik. Het durven aanpakken van oneigenlijk gebruik is de beste garantie dat de hypotheekrenteaftrek overeind blijft voor de financiering van je eigen huis. Dat is niet morrelen, dat is stutten.

En mag ik daar nog één zin aan toevoegen. Het feit dat ook ons liberale zusje D66 haar verantwoordelijkheid neemt, ook voor moeilijke maatregelen, verdient onze waardering.

Dames en heren,

Vandaag en morgen zijn we bij elkaar en bespreken we de voorstellen die zijn gedaan om onze partij te vernieuwen. Vernieuwen, niet om het vernieuwen. Veranderen, niet om het veranderen. Maar wel: verbeteren om het verbeteren.

De VVD is de partij die er wil zijn voor iedereen in Nederland. Wij willen graag dat iedereen meedoet. Met werk, met vrijwilligersactiviteiten, in het verenigingsleven, op school en in de buurt. En dat meedoen geldt niet alleen in de samenleving, maar ook binnen de partij. Ik wil dat iederéén in de partij meedoet. De voorstellen die wij deze dagen bespreken, geven meer invloed en meer zeggenschap aan de leden. Ik hoop dat u die voorstellen van harte zult ondersteunen. We zijn de partij die gelooft in vrijheid en verantwoordelijkheid. Dat geldt voor alle burgers in Nederland en dat geldt zeker voor alle leden van de VVD.

Deelname aan het kabinet mag er niet toe leiden dat we de vernieuwing en discussie binnen de partij beperken of uitstellen. Integendeel! Juist binnen een liberale partij als de onze is het essentieel steeds met elkaar in discussie te blijven. We moeten discussie bevorderen en voorkomen dat we als partij krampachtig omgaan met meningsverschillen. Een toegankelijke partij, met standpunten die voortkomen en worden onderbouwd vanuit het liberale gedachtegoed. Een partij met een open en levendige debatcultuur. Dat is de VVD die mij voor ogen staat en daar moeten we samen werk van maken.

En ik zeg heel bewust, daar moeten we samen werk van maken. Ik realiseer me maar al te goed, dat de aantrekkingskracht van de VVD, en het beeld dat bestaat van de partij, voor een groot deel wordt bepaald door het optreden van Kamerleden en bewindspersonen. We hebben ministers en staatssecretarissen nodig die niet alleen een departement kunnen managen of leiden, maar die herkenbaar als VVD-ambassadeurs het beleid uit kunnen dragen.

Het gaat dan om visie. Weten en verwoorden waar we naartoe willen, de weg wijzen en aangeven hoe die weg te bewandelen. Voorop lopen. Dat is de opdracht aan de VVD-ers in het kabinet. Ik zal tot het nieuwe kabinet toetreden als minister van Financiën en vice-premier. De bewindslieden hebben hun eigen verantwoordelijkheid. De fractie krijgt een nieuwe voorzitter: Jozias van Aartsen. De fractievoorzitter is niet de zetbaas van het VVD smaldeel in het kabinet, maar heeft tot taak de fractie een eigen gezicht te geven. Met Jozias zit het goed met het liberalisme het en dualisme vanuit de VVD-fractie. Jozias, gefeliciteerd en succes!

Dames en heren,

U mag het nodige verwachten van VVD-bewindslieden en van de VVD-Kamerfractie. Maar wij verwachten ook veel van u. Het landelijke beeld mag dan worden bepaald door de politici in Den Haag, u bent het fundament van de partij. U bepaalt in het land de inhoud en de sfeer binnen de partij. U kunt er voor zorgen dat leden zich welkom voelen en mee willen doen, tijdens discussiebijeenkomsten, ledenvergaderingen of in het politiek café. En we weten allemaal: daar is nog veel te doen!

We staan te vaak te boek als een partij met harde standpunten. Als een partij van aardige mensen in de omgang, maar niet enorm sociaal betrokken of bewogen. En hoewel ik vind dat dat beeld onterecht is, dragen we zelf te vaak bij aan dat imago. Liberalen zijn duidelijk, eerlijk en realistisch en dat komt soms hard over. Het is een opdracht aan ons allen om te laten zien, waarom we willen wat we willen, waarom we zeggen wat we zeggen en waarom we doen wat we doen!

We zullen onze standpunten goed moeten onderbouwen en vaak moeten toelichten. En we mogen nooit de mensen waarvoor we het allemaal doen uit het oog verliezen. We willen de partij zijn van alle mensen die willen meedoen. Die niet betutteld willen worden, maar vrijheid willen en verantwoordelijkheid willen nemen en een overheid verlangen die zich tot haar kerntaken beperkt.

Wij zijn de partij voor de bijstandsmoeder die graag aan de slag wil, maar er dan natuurlijk wel op vooruit wil gaan. Wij zijn de partij voor de ondernemer die wil ondernemen maar misselijk wordt van alle overheidsregels.

Wij zijn de partij voor de gepensioneerde die zekerheid wil over zijn pensioen. De partij voor de agent die criminaliteit wil bestrijden en zich ergert aan al de formulieren die moeten worden ingevuld.

Wij zijn de partij voor de werknemer die best begrijpt dat een pas op de plaats nodig is, maar zich ergert aan de top die zichzelf verrijkt.

Wij zijn de partij, voor de vrijwilliger die zich zonder tegenprestatie inzet voor familie, burens of vereniging.

Wij zijn de partij voor de gehandicapte die niet lijdzaam wil toezien wat instanties over hem of haar besluiten, maar zelf over zijn of haar budget wil beschikken.

Wij zijn de partij voor de vrouw van Marokkaanse afkomst die zich op eigen kracht heeft geëmancipeerd en nu als Nederlandse wil worden gezien.

Wij willen opkomen voor iedereen in de samenleving die mee wil doen. Die zijn of haar beste beentje voor zet. Voor mensen die niet klagen over belasting betalen wanneer het ten goede komt aan hen die niet mee kunnen komen, maar wel verwachten dat misbruik van solidariteit hard wordt bestraft. Dat is onze mentaliteit en dat zijn de mensen waarvoor wij staan.

Wij staan te vaak te boek als hard. Hard zijn is soms nodig, maar ook dat doen we steeds vanuit ons hart. En dat moeten we meer naar buiten uitdragen. Meer blauw op straat. Dat slaat nu eens niet op de politie, maar slaat op u en op mij! Op die manier kunnen we samen, invulling geven aan onze naam zodat de VVD ook echt herkenbaar is als Volkspartij.

Dames en heren,

Iemand die zich steeds hard heeft gemaakt voor het liberalisme met een hart is de man die we vandaag in het zonnetje zetten: Hans Dijkstal. De verkiezingsuitslag vorig jaar was een flinke dreun voor de VVD en zeker ook voor Hans. De partij heeft moeite gehad met het verwerken van die nederlaag. Ik ben blij dat we dat achter de rug hebben en nu op deze manier afscheid nemen van Hans. Hans en ik hebben in het eerste Paarse kabinet samengewerkt als ministers. Hans is bij uitstek een vertegenwoordiger van het liberalisme met het menselijke gezicht. Hij koppelde het liberale verhaal aan een warm, sympathiek gezicht. Ik heb Hans leren kennen als een gedreven, ervaren politicus. Hans is een echte VVD'er, die bestuurskwaliteit koppelt aan een gezonde dosis relativeringsvermogen. Hij kon anderen ook iets gunnen, intern en extern. Dat is een zeer plezierige karaktereigenschap, die te weinig aanwezig is in de politiek. Vandaag wil ik, vanaf deze plek, nog eens heel luid en duidelijk zeggen: 'Beste Hans, dank je wel voor je geweldige inzet en het vele werk dat jij jarenlang voor onze partij hebt verzet!'

Dames en heren,

Zoals we wensen dat mensen meedoen in de partij, zo geldt het ook voor onze visie op de samenleving. Meedoen betekent niet alles van een ander of van de overheid verwachten, maar zelf verantwoordelijkheid nemen. Wij geloven niet in een door de overheid maakbare samenleving. De overheid heeft te lang gedacht dat door steeds maar meer regels te maken Nederland er beter voor zou komen te staan. Dat blijkt niet te werken. Sterker nog het werkt vaak andersom. We kennen op veel te veel terreinen, veel te veel regels. Dat doodt de creativiteit, dat doodt de werklust en het is dodelijk voor de benodigde resultaten. Daar moeten we dus vanaf.

De VVD heeft zich in de campagnes hard gemaakt voor minder regels. Niet alleen het bedrijfsleven, maar bijna elke sector lijdt inmiddels onder de vele regels en administratieve verplichtingen. Met CDA en D66 hebben we afgesproken om de komende vier jaar de lastendruk met een kwart te beperken. En ik beloof u: de VVD zal streng toezien op het naleven van die afspraken!

Er wordt veel geklaagd over de kwaliteit van de publieke dienstverlening. Wachten in de zorg, op de trein en in de file. Gevoelens van onveiligheid. De kwaliteit van het onderwijs. De afgelopen jaren is er mede dankzij de inzet van de VVD veel extra geld gekomen voor allerlei publieke diensten. Maar dit leidde niet tot een toename van de tevredenheid. Het tegendeel lijkt eerder het geval. De verzorgingsstaat wordt niet socialer met steeds maar meer geld. Er kan en moet zonder extra geld beter worden gepresteerd.

Ook in de publieke sector geldt: meedoen. Er moet meer gebruik worden gemaakt van de creativiteit en vrijheid van degenen die beleid uitvoeren. Geen afspraken tot in details, maar een overheid die meer kaderstellend bezig is. Te veel mensen besteden nu hun tijd aan het bedenken van regeltjes of het eraan voldoen, door formulieren in te vullen of door er op toe te zien dat anderen dit doen. Dat moet ophouden. Geld in de zorg hoort ten goede te komen aan de patiënten en niet aan de bureaucratie en al helemaal niet aan een overvloed aan dik betaalde managers.

De overheid zal haar uitgaven moeten beperken. In de eerste plaats zal ze haar verantwoordelijkheid moeten nemen als werkgever, door de ruimte voor salarisverbetering van ambtenaren te beperken. Dit zal ook gelden voor de uitkeringen die natuurlijk niet sneller kunnen stijgen dan de ambtenarensalarissen. Daarnaast is het dringend gewenst dat ook de lonen in de marktsector worden gematigd, zowel vanwege de werkgelegenheid als vanwege de evenwichtige inkomensverhoudingen.

De top van het bedrijfsleven hoort dat niet alleen te steunen, maar hoort ook het goede voorbeeld te geven. Ik erger me groen en geel aan topmannen die bij wanprestatie bakken met geld mee krijgen wanneer ze opstappen. En ook bij matige prestaties grote bonussen opstrijken. Dat heeft niets te maken met marktwerking. In januari deed de top van het bedrijfsleven een oproep aan ons politici om aan de slag te gaan en het land snel aan een krachtig bestuur te helpen. Ik heb vandaag een oproep aan diezelfde top van het bedrijfsleven: Geef het goede voorbeeld, zeker nu het economisch minder gaat, en maak ook eens pas op de plaats!

Dames en heren,

Naast de bezuinigingsafspraken die zijn gemaakt zijn er gelukkig ook terreinen waar meer geld naartoe zal gaan: veiligheid, infrastructuur en onderwijs. Daar worden juist extra bedragen voor vrijgemaakt. Ook aan defensie wordt geld toegevoegd. De vraag naar zorg stijgt bijna explosief. Dit kan zo niet doorgaan. Daarom zullen burgers meer bij moeten dragen aan de kosten van de zorg. De eigen verantwoordelijkheid zal ook hier accent moeten krijgen. Dit kabinet moet keuzes te maken. En daarvoor ben je bij de VVD aan het goede adres.

De VVD staat te trappelen om aan de slag te gaan. In het kabinet, in de Kamer en in de partij. Samen aan het werk met alle leden. Doen wat nodig is. Wij willen dat iedereen meedoet. Daar staat de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie voor. En als we dat voldoende uitdragen weet ik zeker dat Nederland er over vier jaar beter voor zal staan. Daar zal de VVD in dit kabinet keihard werk van maken! Ik reken daarbij op uw steun. Vandaag en ook morgen!